

Աստղածորցիները պայքարում են ջրի նկատմամբ իրենց իրավունքի վերականգնման համար

ԷկոԼուր

Գեղարքունիքի մարզի Աստղածոր գյուղի բնակիչները պայքարում են ջրի նկատմամբ իրենց իրավունքի վերականգնման համար:

2016թ-ին Գյուղատնտեսության զարգացման միջազգային հիմնադրամի (IFAD) ֆինանսավորմամբ իրականացված «Ենթակառուցվածքների և գյուղական ֆինանսավորման աջակցության ծրագրի» շրջանակներում Աստղաձոր գետավազանի ջրերը հատկացվել են Գեղարքունիքի մարզի Զոլաքար գյուղին: Մինչ ջրի վերաբաշխումը զոլաքարցիները 5 օր ստանում էին Աստղաձոր գետի ջուրը, 2 օր ստանում էին աստղաձորցիները:

Արդյունքում Աստղաձոր գյուղը մնացել է խորհրդային տարիներին ուրանային երևակումների ուսումնասիրության համար խփված հորատանցքերից դուրս եկող ջրերի հույսին:

Ջրի վերաբաշխումն իրականացվել է առանց աստղաձորցիներին տեղյակ պահելու և նրանց կարծիքը հաշվի առնելու: Վերաբաշխման համար հիմք է հանդիսացել ՀՀ բնապահպանության նախարարության տրամադրած ջրօգտագործման թույլտվությունը, ՀՀ առողջապահության նախարարության կողմից տրված Ջուլաբարի խմելու ջրի որակի վերաբերյալ արդյունքները և Գեղարքունիքի մարզպետարանի դիմումը:

Ջրի վերաբաշխման արդյունքում առաջացած ռիսկերն են՝

- Աստղաձորցիների կողմից խմելու և ոռոգման համար օգտվող հորատանցքերի ջրերը կարող են վնասակար լինել առողջության համար
- Ոռոգման ջրի սակավություն
- Մոցիալական լարվածություն
- Անապատացման գործընթացների ակտիվացում

Ջրի վերաբաշխման արդյունքում խախտվել են հետևյալ «կանաչ» իրավունքները՝

- **ԱՌՈՂՋ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐՈՒՄ ԱՊՐԵԼՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԽԱԽՏՈՒՄ**- մարդիկ գրկվել են ջրից
- **ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՇԱՐՆԵՐԻ ՄԱՏՉԵԼԻՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԿԱՅՈՒՆ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ` ՋՐԻ, ՀՈՂԻ, ԸՆԴԵՐՔԻ, ԱՆՏԱՌՆԵՐԻ, ԲՈՒՍԱԿԱՆ ԵՎ ԿԵՆԴՐԱՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻ, ԷԿՈԶԱՍՄԱԿԱՐԳԵՐԻ ԵՎ ԼԱՆԴՇԱՖՏՆԵՐԻ ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԽԱԽՏՈՒՄ**-մարդիկ գրկվել են ջրից:
ՀՀ Անկախության հռչակագիր, հոդված 7. Հայաստանի Հանրապետության ազգային հարստությունը` հողը, ընդերքը, օդային տարածությունը, ջրային և այլ բնական պաշարները, տնտեսական, մտավոր, մշակութային կարողությունները, նրա ժողովրդի սեփականությունն է:
- **ԱՌՈՂՋՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԽԱԽՏՈՒՄ**- լավ որակի ջուրը փոխարինվել է վատ որակի ջրով:
- **ՎՆԱՍԻ ՀԱՏՈՒՑՄԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԽԱԽՏՈՒՄ**- մարդկանց ջրից գրկելու արդյունքում պատճառված վնասը չի փոխհատուցվել
- **ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԻ ԸՆԴՈՒՆՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑՈՒՄ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԽԱԽՏՈՒՄ**- ջրի վերաբաշխումն իրականացվել է առանց աստղածորցիների հետ որևէ քննարկում անցկացնելու և կարծիք հարցնելու
- **ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՄԱՏՉԵԼԻՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԽԱԽՏՈՒՄ**- ջրի վերաբաշխումն իրականացվել է առանց աստղածորցիներին տեղեկացնելու:

Բնակիչների իրավունքների պաշտպանության համար իրականացվել են հետևյալ գործողությունները`

- «ԷկոԼուր» և «Մարտունի կանանց ռեսուրսների կենտրոն» ՀԿ-ների կողմից «կանաչ» իրավունքների վերաբերյալ բնակչության շրջանում իրազեկվածության բարձրացում

- Իրավաբանական խորհրդատվություն

- ԷկոԼուրի նամակագրությունը ՀՀ կառավարության աշխատակազմի «Գյուղական տարածքների տնտեսական զարգացման ծրագրերի իրականացման գրասենյակ» ՊՀ-ի հետ

- «ԷկոԼուր» և «Մարտունի կանանց ռեսուրսների կենտրոն» ՀԿ-ների աջակցությամբ Աստղաձորի բնակիչների նամակ-դիմումների պատրաստում և ուղարկում ՀՀ բնապահպանության նախարարություն, ՀՀ առողջապահության նախարարություն, ՀՀ Գեղարքունիքի մարզպետարան՝ պահանջելով վերականգնել ջրի նկատմամբ աստղաձորցիների իրավունքները

-Բողոքի ակցիայի անցկացում՝ միջպետական ավտոճանապարհի փակում

-Խնդրի հանրայնացում www.ecolur.org կայքի, սոցիալական ցանցերի միջոցով

Պատասխանատու մարմիններն են՝

ՀՀ բնապահպանության նախարարություն

ՀՀ առողջապահության նախարարություն

ՀՀ Գեղարքունիքի մարզպետարան

ՀՀ կառավարության աշխատակազմի «Գյուղական տարածքների տնտեսական զարգացման ծրագրերի իրականացման գրասենյակ» ՊՀ

Գյուղատնտեսության զարգացման միջազգային հիմնադրամ

Տեղական ինքնակառավարման մարմին

Արդյունքներ

Աստղածորցիները սկսեցին միավորվել՝ պաշտպանելու ջրի նկատմամբ իրենց իրավունքը: Հայտնաբերվեցին ջրի վերաբաշխման պատասխանատուները և ջրի վերաբաշխման պատճառները: Աստղածորցիները սկսել են երկխոսություն պատասխանատու մարմինների հետ:

ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆԵՐԻ ԵՎ ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՄԱՆ ԱԶԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳՐԻ «ԿԱՆԱՉ» ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ԽԱԽՏՈՒՄՆԵՐԻ ՌԵՆՍՏ-ԳՈՐԾԻՔ

Մարդու հիմնարար «կանաչ» իրավունքները

	Համայնք Գործունեություն	Իրավունքի խախտումները	Հղումներ օրենսդրությանը	Պատասխանատու մարմին	Կանաչ իրավունքների պաշտպանությանն ուղղված գործողություններ	Արդյունքներ
1.	<p>ՀՀ Գեղարքունիքի մարզ Աստղաձոր գյուղ</p> <p>2016թ-ին Գյուղատնտեսության զարգացման միջազգային հիմնադրամի (IFAD) ֆինանսավորմամբ իրականացված «Ենթակառուցվածքների և գյուղական ֆինանսավորման աջակցության ծրագրի» շրջանակներում Աստղաձոր գետավազանի ջրերը հատկացվել են Գեղարքունիքի մարզի Զուլաքար գյուղին: Մինչ ջրի</p>	<p>Առողջության և առողջ շրջակա միջավայրում ապրելու իրավունքը ԽԱՆՏՎԵԼ Է</p> <p>➤ Մարդու առողջության պահպանության և պահանջներ ԽԱՆՏՎԵԼ Է</p>	<p><u>ՀՀ Մահմանադրություն</u> Հոդված 12.</p> <p>1.Պետությունը խթանում է շրջակա միջավայրի պահպանությունը, բարելավումը և վերականգնումը, բնական պաշարների, ողջամիտ օգտագործումը՝ դեկավարվելով կայուն զարգացման սկզբունքով և հաշվի առնելով պատասխանատվությունն ապագա սերունդների առջև: 2. Յուրաքանչյուր ոք պարտավոր է հոգ տանել շրջակա միջավայրի պահպանության մասին:</p> <p><u>«Բնակչության սանիտարահամաճարակային անվտանգության ապահովման մասին» ՀՀ օրենք</u> Հոդված 10.</p> <p>Քաղաքացիներն ունեն՝</p> <p>1) բարենպաստ շրջակա միջավայրի և սանիտարահամաճարակային անվտանգության ապահովման իրավունք:</p>	<p><u>ՀՀ քնապահպանության և նախարարություն</u> <u>ՀՀ առողջապահության և նախարարություն</u> <u>ՀՀ տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարություն</u> <u>ՀՀ Գեղարքունիքի մարզպետարան</u> <u>ՀՀ կառավարության աշխատակազմի «Գյուղական տարածքների տնտեսական զարգացման ծրագրերի իրականացման գրասենյակ» ՊՀ</u></p> <p>Գյուղատնտեսության զարգացման միջազգային հիմնադրամ Տեղական</p>	<p>- «ԷկոԼուր» և «Մարտունի կանանց ռեսուրսների կենտրոն» ՀԿ-ների կողմից «կանաչ» իրավունքների վերաբերյալ բնակչության շրջանում իրազեկվածության և բարձրացում</p> <p>- Իրավաբանական խորհրդատվություն</p> <p>- ԷկոԼուրի նամակագրությունը ՀՀ կառավարության աշխատակազմի «Գյուղական տարածքների տնտեսական</p>	<p>Աստղաձորցիները սկսեցին միավորվել՝ պաշտպանելու ջրի նկատմամբ իրենց իրավունքը: Հայտնաբերվեցին ջրի վերաբաշխման պատասխանատուները և ջրի վերաբաշխման պատճառները: Աստղաձորցիները սկսել են երկխոսություն պատասխանատու մարմինների հետ:</p>

<p>վերաբաշխումը գույքարցիները 5 օր ստանում էին Աստղաձոր գետի ջուրը, 2 օր ստանում էին աստղաձորցիները:</p> <p>Արդյունքում Աստղաձոր գյուղը մնացել է խորհրդային տարիների նուրանային երևակումների ուսումնասիրության համար խփված հորատանցքերից դուրս եկող ջրերի հույսին: Ջրի վերաբաշխումն իրականացվել է առանց աստղաձորցիներին տեղյակ պահելու և նրանց կարծիքը հաշվի առնելու: Վերաբաշխման համար հիմք է հանդիսացել ՀՀ բնապահպանու</p>	<p>➤ Ջրերի պահպանության պահանջներ ԽԱԽՏՎՈՒՄ Է</p>	<p><u>Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենք</u> Հոդված 5.</p> <p>1. Գնահատումը և փորձաքննությունը ելնում են՝</p> <p>1) առողջության, բնականոն ապրելու և ստեղծագործելու համար բարենպաստ շրջակա միջավայր ունենալու մարդու իրավունքից...</p> <p>4) շրջակա միջավայրին և մարդու առողջությանը հասցվող վնասի հատուցելիության ճանաչումից:</p> <p><u>ՀՀ Ջրային օրենսգիրք</u> Հոդված 67.</p> <p>Ջրերի ստանդարտները խախտելու դեպքում ջրօգտագործումը համարվում է անօրինական և դրան կատմամբ կիրառվում է օրենսդրությամբ նախատեսված պատասխանատվություն: Եթե ջրօգտագործման թույլտվությամբ սահմանված են դրույթներ, որոնք թույլատրում են ջրերի ստանդարտներից</p>	<p>ինքնակառավարման մարմին</p>	<p>զարգացման ծրագրերի իրականացման գրասենյակ» ՊՀ-ի հետ</p> <p>- «ԷկոԼուր» և «Մարտունի կանանց ռեսուրսների կենտրոն» ՀԿ-ների աջակցությամբ Աստղաձորի բնակիչների նամակ-դիմումների պատրաստում և ուղարկում ՀՀ բնապահպանության նախարարություն, ՀՀ առողջապահության նախարարություն, ՀՀ Գեղարքունիքի մարզպետարան՝ պահանջելով վերականգնել ջրի</p>	
--	--	---	-------------------------------	--	--

<p>թյան նախարարության տրամադրած ջրօգտագործման թույլտվությունը, ՀՀ առողջապահության նախարարության կողմից տրված Ջուլաքարի խմելու ջրի որակի վերաբերյալ արդյունքները և Գեղարքունիքի մարզպետարանի դիմումը: Ջրի վերաբաշխման արդյունքում առաջացած ռիսկերն են՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • Աստղածորցիների կողմից խմելու և ոռոգման համար օգտվող հորատանցքերի ջրերը կարող են 		<p>շեղումներ և կարող են հանգեցնել գումարային ազդեցության, ապա այդ թույլտվությունները համարվում են չեղյալ՝ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով:</p> <p>Հոդված 98.</p> <p>Ջրերի քանակի և որակի բարելավման, ինչպես նաև հողի, օդի, կենսաբազմազանության և ջրերի միջև փոխհարաբերությունները պահպանելու նպատակով փոխկապակցված էկոլոգիական համակարգերը և լանդշաֆտները ենթակա են պահպանման:</p> <p>Ջրային ռեսուրսներին հարակից հողերի սեփականատերը կամ օգտագործողը պարտավոր է անհրաժեշտ միջոցներ ձեռնարկել կանխելու ջրային ռեսուրսի հետ կապված էկոլոգիական համակարգին սպառնացող վտանգը:</p> <p>Հոդված 99.</p> <p>Հայաստանի Հանրապետությունում ջրային ռեսուրսները ենթակա են պահպանության:</p>		<p>նկատմամբ աստղածորցիներին իրավունքները</p> <p>-Բողոքի ակցիայի անցկացում՝ միջպետական ավտոճանապարհի փակում</p> <p>-Խնդրի հանրայնացում՝ www.ecolorg.org կայքի, սոցիալական ցանցերի միջոցով</p>	
---	--	---	--	---	--

<p>վնասակար լինել առողջության համար</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ոռոգման ջրի սակավություն • Մոցիալակայն լարվածություն • Անապատացման գործընթացների ակտիվացում 		<p>Ջրային ռեսուրսի պահպանության հիմնական պահանջներն են՝</p> <p>1) ջրային ռեսուրսի օգտագործումը թույլատրվում է միայն դրա պահպանության և վերարտադրության պայմաններում.</p> <p>2) ջրային ռեսուրսն էկոհամակարգերի և բնական լանդշաֆտների բաղկացուցիչ մասն է, և դրա պահպանությունը պայմանավորված է տվյալ էկոհամակարգի հավասարակշռությամբ.</p> <p>3) ջրային ռեսուրսը ենթակա է պահպանության ինչպես օգտագործման, այնպես էլ չօգտագործման դեպքերում.</p> <p>4) ջրային ռեսուրսի չօգտագործման դեպքում դրա պահպանությունը պետք է ապահովի տվյալ էկոհամակարգի հավասարակշռությունը և բարեկեցությունը ջրերի մասով՝ ամբողջությամբ.</p> <p>5) <u>ջրային ռեսուրսի օգտագործման դեպքում դրա պահպանությունը պետք է ապահովի տվյալ էկոհամակարգի</u></p>			
---	--	---	--	--	--

հավասարակշռությունը.

6) ջրային ռեսուրսը ենթակա է պահպանության ադտոտումից, աղբոտումից, վարակումից և հյուծումից.

8) ջրային ռեսուրսի ակվատորիայի կամ ջրապահպան գոտու տարածքում արգելվում է կատարել որևէ տեսակի աշխատանք, բացառությամբ օրենսդրությամբ նախատեսված դեպքերի.

9) ստորերկրյա ջրերի պահպանման գոտիներում սահմանափակվում կամ արգելվում են գործունեության որոշակի տեսակներ (ներառյալ՝ հողերի ռոտզումը կեղտաջրերով)՝ լուծիչներ կամ քիմիկատներ արտադրող, օգտագործող կամ պահող արդյունաբերական կամ առևտրային կազմակերպությունների գործունեությունը, տնտեսական գործունեության ընթացքում առաջացող հումքի, նյութերի, կիսաֆաբրիկատների, այլ արտադրանքների և

			<p>մթերքների մնացորդների աղբանոցների տեղադրումը.</p> <p>11) արգելվում է ռադիոակտիվ և թունավոր թափոնների արտանետումը, արտահոսքը և թաղումը ջրային ռեսուրսում, ինչպես նաև պայթեցման աշխատանքների իրականացումը միջուկային և այլ տիպի տեխնոլոգիաներով, որոնք ընթանում են ռադիոակտիվ և թունավոր նյութերի արտանետմամբ: Սույն հոդվածի պահանջների խախտման դեպքում սահմանափակվում, դադարեցվում կամ արգելվում է ջրային ռեսուրսի օգտագործումը՝ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով:</p>			
2.		<p>Բնական պաշարների մատչելիության և կայուն օգտագործման՝ ջրի, հողի, ընդերքի, բուսական և կենդանական աշխարհի,</p>	<p>ՀՀ Անկախության հռչակագիր, կետ 7.</p> <p>7. Հայաստանի Հանրապետության ազգային հարստությունը՝ հողը, ընդերքը, օդային տարածությունը, ջրային և այլ բնական պաշարները, տնտեսական, մտավոր,</p>			

		<p>Էկոհամակարգերի և լանդշաֆտների պահպանման իրավունք ԽԱԽՏՎԵԼ Է</p>	<p>մշակութային կարողությունները, նրա ժողովրդի սեփականությունն է: Դրանց տիրապետման, օգտագործման և տնօրինման կարգը որոշվում է Հայաստանի Հանրապետության օրենքներով: Հայաստանի Հանրապետությունը ունի ԽՍՀՄ ազգային հարստություն, այդ թվում՝ ոսկու պաշարների, ալմաստի և վալյուտային ֆոնդերի մասնաբաժնի իրավունք:</p>			
			Առնչվող իրավունքներ			
3.		<p>Տեղեկատվության մատչելիության իրավունք ԽԱԽՏՎԵԼ Է</p>	<p><u>ՀՀ Սահմանադրություն</u> Հոդված 51. Յուրաքանչյուր ոք ունի պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների ու պաշտոնատար անձանց գործունեության մասին տեղեկություններ ստանալու և փաստաթղթերին ծանոթանալու իրավունք: <u>Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին ՀՀ օրենք</u> Հոդված 20. Փորձաքննական եզրակացությունը 6.Փորձաքննական</p>			

Եզրակացությունը կորցնում է ուժը, եթե նախատեսվող գործունեության իրականացումը չի սկսվում փորձաքննական եզրակացության տրվելուց հետո՝ մեկ տարվա ընթացքում:

Հոդված 26. Հանրության ծանուցումը եւ քննարկումների իրականացումը

1. Հանրության իրազեկումն ու մասնակցությունն ապահովելու նպատակով գնահատումների եւ փորձաքննության գործընթացները ենթակա են հանրային ծանուցման եւ քննարկման:

2. Հանրության ծանուցումն իրականացնում են՝

1) լիազոր մարմինը՝ ձեռնարկողի ներկայացրած հայտի, հաշվետվությունների եւ փորձաքննական եզրակացության նախագծի մասին՝ լսումներից առնվազն 7 աշխատանքային օր առաջ.

2) ձեռնարկողը՝

հիմնադրության
փաստաթղթի եւ
նախատեսվող
գործունեության ու դրանց
ազդեցության
զնահատումների
գործընթացների
իրականացման մասին՝
լսումներից առնվազն 7
աշխատանքային օր առաջ.

3) ազդակիր համայնքի
տարածքային
կառավարման մարմինները՝
եւ համայնքի ղեկավարը՝
հիմնադրության
փաստաթղթի եւ
նախատեսվող
գործունեության ու դրանց
ազդեցության
զնահատումների
գործընթացների
իրականացման մասին՝
լսումներից առնվազն 7
աշխատանքային օր առաջ:

3. Ծանուցման
բովանդակությունը
պարունակում է
ձեռնարկողի մասին
տվյալները,
հիմնադրության
փաստաթղթի կամ
նախատեսվող
գործունեության համառոտ
նկարագրությունը,

իրականացման վայրը,
դրանց հետ ծանոթանալու
եւ քննարկումների
իրականացման վայրը,
պայմանները,
դիտողություններ ու
առաջարկություններ
ներկայացնելու
ժամկետները եւ այլ
տեղեկություններ:

4. Ծանուցումը,
հիմնադրությաին եւ
նախագծային
փաստաթղթերը
տեղադրվում են նաեւ
լիազոր մարմնի
պաշտոնական կայքում՝
լսումներից առնվազն 7
աշխատանքային օր առաջ:

5. Հանրային
քննարկումներն
իրականացնում են՝

1) ձեռնարկողը՝
հիմնադրությաին
փաստաթղթի,
նախատեսվող
գործունեության եւ դրանց
ազդեցության գնահատման
գործընթացների մասին.

2) պետական կառավարման
տարածքային մարմինը,
ձեռնարկողը՝

հիմնադրությամբ
փաստաթղթի եւ դրա
ազդեցության
ռազմավարական
գնահատման
հաշվետվության նախագծի
մասին.

3) տեղական
ինքնակառավարման
մարմինը, ձեռնարկողը,
նախատեսվող
գործունեության եւ դրա
ազդեցության գնահատման
հաշվետվության մասին:

6. Լիազոր մարմինը
քննարկումներում
ապահովում է իր
ներկայացուցչի
մասնակցությունը:

7. Հանրային
քննարկումների
արդյունքում
իրականացնողը կազմում է
համապատասխան
արձանագրություն՝ կցվում
է տեսաձայնագրությունը:

8. Հանրության
հիմնավորված
դիտողությունները եւ
առաջարկությունները
ձեռնարկողը եւ լիազորված
մարմինը պետք է հաշվի

առնեն: Հաշվի չառնելու
դեպքում տրվում են
հիմնավոր
պատճառաբանումներ:

9. Հանրային ծանուցման եւ
քննարկումների
իրականացման կարգը
սահմանում է Հայաստանի
Հանրապետության
կառավարությունը:

Շրջակա միջավայրի
առնչությանը տեղեկության,
որոշումներ ընդունելուն
հասարակության
մասնակցության և
արդարադատության
մատչելիության մասին
/Օրհուսի Կոնվենցիա/

Հոդված 4

«1. Յուրաքանչյուր կողմ
ապահովում է, որ, սույն
հոդվածի ներքոնշյալ
կետերի համաձայն, ի
պատասխան
բնապահպանական
տեղեկություն
տրամադրելու խնդրանքի,
պետական մարմինները
ազգային օրենսդրության
շրջանակներում
հասարակությանը
տրամադրեն այդ
տեղեկությունը, ներառյալ
հայցի առկայության

դեպքում և ստորև բերված բ) կետին համապատասխան, իրական փաստաթղթերի պատճենները, որոնք պարունակում են կամ իրենց մեջ ներառում են այդպիսի տեղեկությունը՝

ա) առանց անհրաժեշտության ձևակերպել իր հետաքրքրությունը.

բ) պահանջված ձևով, եթե միայն՝

i) պետական մարմինը հիմքեր չունի տրամադրել այն այլ ձևով. այս դեպքում պետք է նշված լինեն այն պատճառները, որոնք արդարացնում են տեղեկության տրամադրումը տվյալ ձևով, կամ

ii) տեղեկությունը հասարակությանը արդեն չի տրամադրվել այլ ձևով:

2. Կետ 1-ում և ավելի վեր հիշատակվող բնապահպանական տեղեկությունը տրամադրվում է առավելագույնս սեղմ ժամանակամիջոցում, սակայն ոչ ուշ, քան խնդրանքի ներկայացման օրվանից մեկ ամսվա ընթացքում,

			<p>եթե համապատասխան տեղեկության ծավալը և բարդությունը չի արդարացնում այդ ժամանակամիջոցի երկարացումը մինչև երկու ամիս՝ խնդրանքի ներկայացման օրվանից: Խնդրանքը ներկայացնողը տեղեկացվում է այդ ժամանակահատվածի ցանկացած երկարաձգման և այն պատճառների մասին, որոնք արդարացնում են այդպիսի որոշման ընդունումը:</p>			
4.		<p>Որոշումների կայացման գործընթացում մասնակցության իրավունք ԽԱՆՏՎԵԼ Է</p>	<p><u>ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԱՌՆՉՈՒԹՅԱՄԲ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅԱՆ, ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ՄԱՏՉԵԼԻՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ Կոնվենցիա /Օրհուս/</u> Հոդված 7.</p> <p>7. Հասարակայնության մասնակցության ընթացակարգերը նրան թույլատրում են ներկայացնել գրավոր ձևով կամ, անհրաժեշտ</p>			

դեպքերում, հայտը ներկայացնողի մասնակցությամբ տեղի ունեցող հասարակական լսումների կամ հարցի քննարկման ժամանակ ցանկացած դիտողություններ, տեղեկություն, վերլուծություններ կամ կարծիքներ, որոնք նրա կարծիքով առնչվում են նախատեսվող գործունեությանը:

[«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենք](#)

Հոդված 26.

1. Հանրության իրազեկումն ու մասնակցությունն ապահովելու նպատակով գնահատումների և փորձաքննության գործընթացները ենթակա են հանրային ծանուցման և քննարկման:

2. Հանրության ծանուցումն իրականացնում են՝

1) լիազոր մարմինը՝ ձեռնարկողի ներկայացրած հայտի, հաշվետվությունների և փորձաքննական եզրակացության նախագծի

մասին՝ լսումներից
 առնվազն 7
 աշխատանքային օր առաջ.
 2) ձեռնարկողը՝
 հիմնադրության
 փաստաթղթի և
 նախատեսվող
 գործունեության ու դրանց
 ազդեցության
 գնահատումների
 գործընթացների
 իրականացման մասին՝
 լսումներից առնվազն 7
 աշխատանքային օր առաջ.
 3) ազդակիր համայնքի
 տարածքային
 կառավարման մարմինները
 և համայնքի ղեկավարը՝
 հիմնադրության
 փաստաթղթի և
 նախատեսվող
 գործունեության ու դրանց
 ազդեցության
 գնահատումների
 գործընթացների
 իրականացման մասին՝
 լսումներից առնվազն 7
 աշխատանքային օր առաջ:
 3. Ծանուցման
 բովանդակությունը
 պարունակում է
 ձեռնարկողի մասին
 տվյալները,
 հիմնադրության
 փաստաթղթի կամ
 նախատեսվող

գործունեության համառոտ նկարագրությունը, իրականացման վայրը, դրանց հետ ծանոթանալու և քննարկումների իրականացման վայրը, պայմանները, դիտողություններ ու առաջարկություններ ներկայացնելու ժամկետները և այլ տեղեկություններ:

4. Ծանուցումը, հիմնադրությանը և նախագծային փաստաթղթերը տեղադրվում են նաև լիազորմամբ պաշտոնական կայքում՝ լսումներից առնվազն 7 աշխատանքային օր առաջ:

5. Հանրային քննարկումներն իրականացնում են՝
1) ձեռնարկողը՝ հիմնադրության փաստաթղթի, նախատեսվող գործունեության և դրանց ազդեցության գնահատման գործընթացների մասին.

2) պետական կառավարման տարածքային մարմինը, ձեռնարկողը՝ հիմնադրության

փաստաթղթի և դրա
ազդեցության
ռազմավարական
գնահատման
հաշվետվության նախագծի
մասին.

3) տեղական
ինքնակառավարման
մարմինը, ձեռնարկողը,
նախատեսվող
գործունեության և դրա
ազդեցության գնահատման
հաշվետվության մասին:

6. Լիազոր մարմինը
քննարկումներում
ապահովում է իր
ներկայացուցչի
մասնակցությունը:

7. Հանրային
քննարկումների
արդյունքում
իրականացնողը կազմում է
համապատասխան
արձանագրություն՝ կցվում
է տեսաձայնագրությունը:

8. Հանրության
հիմնավորված
դիտողությունները և
առաջարկությունները
ձեռնարկողը և լիազորված
մարմինը պետք է հաշվի
առնեն: Հաշվի չառնելու
դեպքում տրվում են
հիմնավոր

պատճառաբանումներ:

9. Հանրային ծանուցման և

			<p>քննարկումների իրականացման կարգը սահմանում է Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը: <u>«Բնակչության սանիտարահամաճարակայ ին անվտանգության ապահովման մասին» ՀՀ օրենք</u> Հոդված 10. Քաղաքացիներն ունեն՝ 3) պետական մարմինների՝ բնակչության սանիտարահամաճարակայ ին անվտանգության ապահովմանը վերաբերող որոշումների և ծրագրերի մշակմանը, քննարկմանն ու ընդունմանը, սահմանված կարգով, մասնակցելու և դրանց իրականացումը վերահսկելու իրավունք.</p>			
6.		<p>Վնասի հատուցման իրավունք ԽԱԽՏՎԵԼ Է</p>	<p><u>ՀՀ Սահմանադրություն</u> Հոդված 62. 1. Յուրաքանչյուր ոք ունի պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների ու պաշտոնատար անձանց ոչ իրավաչափ գործողություններով կամ անգործությամբ, իսկ օրենքով սահմանված դեպքերում՝ նաև</p>			

			<p>իրավաչափ վարչարարությամբ պատճառված վնասի հատուցման իրավունք: Վնասի հատուցման պայմանները և կարգը սահմանվում են օրենքով:</p>			
7.		<p>Սեփական գործունեության իրականացման իրավունքը ԽԱՆՏՎԵԼ Է</p>	<p><u>ՀՀ Սահմանադրություն</u> Հոդված 59. 1. Յուրաքանչյուր ոք ունի տնտեսական, ներառյալ ձեռնարկատիրական գործունեությամբ զբաղվելու իրավունք: Այս իրավունքի իրականացման պայմանները և կարգը սահմանվում են օրենքով:</p> <p><u>ՀՀ Քաղաքացիական օրենսգիրք</u> Հոդված 12. 1. Քաղաքացիների և իրավաբանական անձանց այն գործողությունները, որոնք իրականացվում են բացառապես այլ անձի վնաս պատճառելու մտադրությամբ, ինչպես նաև իրավունքն այլ ձևով չարաշահելը չի թույլատրվում:»</p> <p>Հոդված 14. «Քաղաքացիական իրավունքների պաշտպանությունն իրականացվում է՝</p>			

1) իրավունքը ճանաչելով.

2) մինչև իրավունքի խախտումը եղած դրությունը վերականգնելով.

3) իրավունքը խախտող կամ դրա խախտման համար վտանգ ստեղծող գործողությունները կանխելով.

4) առոչինչ գործարքի անվավերության հետևանքները կիրառելով.

5) վիճահարույց գործարքն անվավեր ճանաչելով և դրա անվավերության հետևանքները կիրառելով.

6) պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմնի ակտն անվավեր ճանաչելով.

7) դատարանի կողմից պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմնի՝ օրենքին հակասող ակտը չկիրառելով.

8) իրավունքի ինքնապաշտպանությամբ.

9) պարտականությունը բնեղենով կատարելուն հարկադրելով.

10) վնասներ հատուցելով.

11) տուգանք

բռնագանձելով.

12)

իրավահարաբերությունը
դադարեցնելով կամ
փոփոխելով.

13) օրենքով նախատեսված
այլ եղանակներով: **Հոդված
17.**

1. Անձը, ում իրավունքը
խախտվել է, կարող է
պահանջել իրեն
պատճառված վնասների
լրիվ հատուցում, եթե
վնասների հատուցման
ավելի պակաս չափ
նախատեսված չէ օրենքով
կամ պայմանագրով:

Հոդված 18.

Պետական և տեղական
ինքնակառավարման
մարմինների կամ դրանց
պաշտոնատար անձանց
ապօրինի
գործողությունների
(անգործության)՝ ներառյալ
պետական կամ տեղական
ինքնակառավարման
մարմնի՝ օրենքին կամ այլ
իրավական ակտին
չհամապատասխանող
ակտի հրապարակման
հետևանքով քաղաքացուն
կամ իրավաբանական
անձին պատճառված
վնասները հատուցում է
Հայաստանի

Հանրապետությունը կամ համապատասխան համայնքը:

Հոդված 1058.

1. Քաղաքացու անձին կամ գույքին, ինչպես նաև իրավաբանական անձի գույքին պատճառված վնասը լրիվ ծավալով ենթակա է հատուցման այն պատճառած անձի կողմից:

Հոդված 1059.

1. Ապագայում վնաս պատճառելու վտանգը կարող է հիմք դառնալ վտանգ ստեղծող գործունեությունն արգելելու պահանջով հայցի հատուցման համար:

2. Եթե պատճառված վնասը հետևանք է շենքի, շինության շահագործման կամ այլ արտադրական գործունեության, որը շարունակում է վնաս պատճառել կամ սպառնում է նոր վնասով, դատարանն իրավունք ունի պատասխանողին պարտավորեցնել վնաս հատուցելուց բացի կասեցնել կամ դադարեցնել համապատասխան գործունեությունը:

3. Դատարանը կարող է մերժել համապատասխան

գործունեությունը կամ կասեցնելու դադարեցնելու հայցը, եթե այն կասեցնելը կամ դադարեցնելը հակասում է պետական շահերին: Նման գործունեությունը կամ դադարեցնելը սուստոններին չի գրկում այդ գործունեությամբ պատճառված վնասի հատուցման իրավունքից:

Հոդված 1063.
Քաղաքացուն կամ իրավաբանական անձին պետական մարմինների, տեղական ինքնակառավարման մարմինների կամ դրանց պաշտոնատար անձանց ապօրինի գործողություններով (անգործությամբ)՝ ներառյալ պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմնի՝ օրենքին կամ այլ իրավական ակտին չհամապատասխանող ակտ հրապարակելու հետևանքով, պատճառված վնասը հատուցում է Հայաստանի Հանրապետությունը կամ համապատասխան

համայնքը:

Հոդված 1072.

1. Իրավաբանական անձինք
և քաղաքացիները, որոնց
գործունեությունը կապված
է շրջապատի համար
առավել վտանգի աղբյուրի
հետ (տրանսպորտային
միջոցների, մեխանիզմների,
բարձր լարվածության
էներգիայի, ատոմային
էներգիայի, պայթուցիկ
նյութերի, ուժեղ ներգործող
թույների և այլնի
օգտագործում,
շինարարական և դրա հետ
կապված այլ
գործունեության
իրականացում), պարտավոր
են հատուցել առավել
վտանգի աղբյուրով
պատճառված վնասը, եթե
չեն ապացուցում, որ վնասը
ծագել է անհաղթահարելի
ուժի կամ տուժողի
դիտավորության
հետևանքով: Առավել
վտանգի աղբյուրի
սեփականատիրոջը
դատարանը կարող է նաև
լրիվ կամ մասնակիորեն
ագատել
պատասխանատվությունից՝
սույն օրենսգրքի 1076
հոդվածի 2-րդ և 3-րդ
կետերով նախատեսված

հիմքերով:
Վնաս հատուցելու պարտականությունը դրվում է առավել վտանգի աղբյուրը սեփականության իրավունքով կամ այլ օրինական հիմքով (վարձակալության իրավունք, լիազորագրով տրանսպորտային միջոցները վարելու իրավունք և այլն) տիրապետող իրավաբանական անձի կամ քաղաքացու վրա:

Հոդված 1078.

1.Քաղաքացուն հաշմություն կամ նրա առողջությանն այլ վնաս պատճառելու դեպքում հատուցման ենթակա են տուժողի կորցրած աշխատավարձը (եկամուտը), որը նա ստանում էր կամ կարող էր ստանալ, ինչպես նաև առողջության քայքայման հետևանքով ծագած լրացուցիչ ծախսերը՝ ներառյալ բուժվելու, լրացուցիչ սննդի, դեղամիջոցներ ձեռք բերելու, պրոթեզավորման, կողմնակի խնամքի, առողջարանական-կուրորտային բուժման, հատուկ տրանսպորտային

		<p>միջոցներ ձեռք բերելու, այլ մասնագիտություն ձեռք բերելու համար ծախսերը, եթե պարզվել է, որ տուժողն ունի օգնության ու խնամքի նման տեսակների կարիք և չունի դրանք անվճար ստանալու իրավունք:</p>			
--	--	---	--	--	--